

Álvaro Cunqueiro
MERLÍN JA PERHE

suomentanut
Santeri Siimes

MEDITERRANEUS

Álvaro Cunqueiro

Merlín ja perhe

sekä muita kertomuksia

galegon kielestä suomentanut

Santeri Siimes

MEDITERRANEUS

Mediterraneus Kustannus – Helsinki

Galegonkielinen alkuteos:

MERLÍN E FAMILIA

© Herdeiros de Álvaro Cunqueiro e Editorial Galaxia

Suomenkielinen laitos © Mediterraneus Kustannus

Suomennos © Santeri Siimes

Kannen suunnittelu: Sofia Carola Retta

Kustantaja: Mediterraneus Kustannus, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN 978-952-69637-0-9 (sid.)

ISBN 978-952-69637-1-6 (PDF)

ISBN 978-952-69637-2-3 (EPUB)

Alberto Casalille

Tällaisena vanhana ja veltostuneena, jollainen minusta nyt on tullut, kun vuosien vierieissä nuoruuden mielikuvituksen palo on hiipunut, toisinaan mieleeni tulee, että nuo vanhassa ja laajassa Esmellen aarniometsässä viettämäni kukkean nuoruuden päivät ovat vain valetta, ja kun niin moneen kertaan olen sitä valetta kertonut ja pohtinut muistoissani, minä luikurinlaskija luulen, että oikeasti koin nuo päivät, ja askareineen ne ovat uurtaneet minussa unia ja levottomuutta kuin terävä taltta hajamielisen ja haaveellisen timpurin käsissä. Totta tai tarua, nuo elämän tai mielikuvituksen vuodet ovat täyttäneet säikeillään mieleni värttinän, ja nyt voin kutoa näiden tarinoiden kankaan kerä kerältä. Kun yhdeksän vuotta pääsiäisen aikaan täyttäneenä saavuin lakki kädessä isäntäni Merlínin ovelle, kukapa olisi arvannut, että se täyttyisi, uusi lakkini siis, mitä salaperäisimmillä taioilla, lumouksilla, häärinöillä, keksinnöillä, silmäkäännöillä ja loitsuilla? Kuunaan ei ole moista lahjaa pojalle annettu, sanon minä, ja kuin ihmeellisestä runsaudensarvesta vedän nauhan nauhan perään, tarinan tarinan perään, ja näen silmieni editse kulkevan koko sen rahvasjoukon, joka riensi Merlínin ja hänen tietojensa ja taitojensa luo: Merlínissä yhdistyivät kaikki toisen maailman tiet kuin näkymättömän räätälin langat. Hän, mestari, solmi solmun, jota häneltä pyydettiin. Saattepa nähdä.

ESMELLEN AARNIOMETSÄ

Kukaties parempi kuin kertoa siitä olisi maalata se, Esmellen aarniometsä nimittäin, joka jää oikean käden puolelle, kun tullaan tähän valtakuntaan Leónin suunnasta. Tie, jota minä kuljin Mehiläispesien aukealle asti, nousee mutka mutkalta tunkeutuessaan syvemmälle tiheään Eirísin metsään: tie kulkee vähän matkaa joenviertä pitkin, ja saavuttuaan tasangolle paikassa, jota kutsutaan Paradasiksi, se jatkuu rämeikköjen halki aina Pontigolle asti, matalalle puiselle sillalle, jolla on kovin miellyttävää kuunnella kohti Belvísiä menevien ja tulevien matkaajien hevosten lyhyttä ravia. Pontigon myllyt ovat nyt enää kaksi kasaa tummaa kiveä, joita pitkin muratti kiipii ja kasvaa, mutta minä muistan vielä, miten ne jauhoivat laakson vehnää ja tasankojen ruista, ja patojen vierillä kasvoi omenapuita, joista tuuli tiputti omenoita veteen, ja niitä oli aina tusinan verran, vihreitä tai punaisia, tanssahtelemassa paksun, kellertävän vaahdon seassa kanavien ristikon luona. Mourasin synkässä tammistossa tuulee aina, ja tiellä on kiire kulkea sen läpi ja saapua Mirandan aukealle heinikolle asti, laajoille joutomaille, kesantoisille pelloille, Kuninkaan kosteikoille... Mirandasta näkyy Esmelle joka puolella ympärillä, Belvísin linna, Serpen metsä, Cabosin lampi, ja päiväsaikaan sen vieressä Vilarin pajojen savu. Yöllä minä katselin Mirandasta, kuinka Belvísin valot syttyivät korkeissa, hienoissa torneissa ja Vilarin valot niihin verrattuna kuin maassa makaavina; kun tuuli Meirasta päin, jähmetyin kuullessani seppien vasaroiden kalkkeon. Mirandasta näkyy koko Quintásin tasanko Castrolle saakka ja se, miten ruispellot aaltoilevat tuulenvireen hyväilyssä kuin

meri ja kuinka naiset menevät ja tulevat Couson lähteeltä. Muistan aina pihaa aidanneet laakerikirsikkapuut, joissa pikkulinnut viihtyivät ja vahdin monen monta pesuetta, sekä talon vieressä ison ladon luona kasvaneen rehevän viikunapuun. Miranda oli don Merlínin asuinsija.

Minä nukuin ullakolla, kapeassa kammiossa, jossa oli pieni räppänä aivan punkan yllä. Tykästyin nousemaan sille yön tullen ja viipymään tunnin verran räppänään kurottautuneena. Se johtui valoista. Koko Esmelle täyttyi yöllä valoista. En puhu edes vain Belvísin valoista, joiden kyllä näin nousevan ja laskevan kuin hehkuvien lintujen molempien tornien ikkunoissa; toisinaan koko Belvís pimeni ja vähän ajan päästä portaalin yllä olleella parvekkeella syttyi pienen pieni valo, kuin pöllön silmä, ja tuo valo riensi ympäri linnaa ja minä katsoin sen kulkua salista toiseen, seurasin, miten se välkkyi ja sammui ikkunoista ja ampuma-aukoista ja yhtäkkiä vilkutti merkkejä muurinharjalta. Tiesin, että se oli illan viimeistä kierrostaan tekevän linnan kääpiön lyhty. En puhu myöskään vain Vilarin valoista, joiden kanssa koivujen lehdet leikkittelivät. Puhun valoista, jotka kulkivat teitä pitkin, Kuninkaantietä Meirasta päin, ja Quintásin-tietä, ja Cabosin lampeen sukeltavaa vanhaa tietä, ja myös lampea pitkin. Ja valot riensivät ja ristesivät, ja toisinaan kolme tai neljä yhdistyi ja muodosti kuin pienen nuotion keskellä yön pimeyttä. Laukkaavien hevosten täytyi kuljettaa niitä, niin ne kiisivät. Ja jos jokin niistä kääntyi Mirandaan päin ja tuli kohti minua ja tuntui jopa kuin olisi viheltänyt, niin eläväisenä se tuli, pelko iski minuun kuin neula neulatyynyyn ja painuin pehkuihin riisuutumatta ja peitin pääni täkillä: se oli vihreäraitainen täkki, jossa luki kummallakin puolella punaisin kirjaimin DAVID. Pidin oikeastaan tuota Davidia nimettynä

puolustajakseni, ja jopa rukoilin häntä. Mutta nyt luulen, että tykkäsin noista peloista... Aamunkoitteessa minua tervehtivät vielä osaksi untani kantautuneet Quintásin kirkonkellot ja kyyhkysten kujerrus katon räystäällä. Yhtenä aamuna sadonkorjuun aikaan näin lammessa purjelaivan, ja toisena aamuna syksyllä näin Castron laella kultapalkin*. Talvi on Esmellessä pitkistä pisin, ja jos ei satu tulemaan hallakuuta, koko talvi on yhtä sadetta ja lunta. Mutta kesä on ihana, ja niin on syksykin.

Toisinaan Merlín-herra meni pihamaalle juhliakseen ja kaatoi kristallilasiin täynnä vettä pari–kolme tippaa likööriä, jota hän sanoi ”maiden ja mantujen likööriksi”, ja hymyillen leveää hymyään, joka täytti koko hänen vilpittömät kasvonsa niin kuin aurinko täyttää aamun, hän kysyi meiltä, minkä värisenä halusimme nähdä maailman, ja aina kun oli minun

**Kultapalkki* on viittaus galicialaisiin kansanuskomuksiin. Käsite tunnetaan ympäri Galiciaa ja sen tarkka merkitys vaihtelee jonkin verran paikallisesti. Monin paikoin kyse on *castrojen*, Galicialle leimallisten (ja usein, kuten tässä, paikannimistöönkin siirtyneiden) esihistoriallisten linnoitus- ja asuinrakennelmien välillä maan alla kulkevista kätkeytyistä aarteista, joita vartioimassa saattaa olla jokin mytologinen hahmo. Usein kultapalkki esiintyy parina *tervapalkin* kanssa. Galicialaisesta kirjallisuudesta tunnetussa legendan versiossa nämä kaksi risteävät ja kannattelevat koko maan piiriä. Aarten vartija pyrkii harhauttamaan sitä himoitsevia kuolevaisia, ja jos nämä kultapalkkia etsiessään päätyvätkin osumaan tervapalkkiin, se koituu heidän ja jopa koko maailman kohtaloksi. Tässä romaanissa kultapalkki palaa samannimisessä luvussa, jossa Merlínin siitä esittämä käsitys pitää yhtä uskomuksen maan pintaa kannattelevasta kultapalkista kanssa. (suom. huom.)

*Tiet muistuttavat vakoja, ja niin kuin pellot
antavat leivän, niin tiet antavat ihmiset,
asuinsijat, kielet, maat. Ihminen asettuu tien
varteen keräämään satoa, tai hän matkustaa sitä
pitkin. Tämä tie, josta tänään kerron, tuntuu
minusta kuin vanhalta kerjäläiseltä, vaikkakin
jokainen sitä tallaava matkaaja uudistaa sitä ja
herättää halkeilleen ja pölyisen tien uuteen
nuoruuteen.*

-

Álvaro Cunqueiro (1911-1981) on galicialaisen kirjallisuuden suurimpia nimiä ja *Merlín ja perhe* (1955) klassikkojen klassikko, joka paljasti Galician suureksi tarinasepoksi kutsutun kirjailijan harvinaislaatuiset kertojanlahjat.

9 789526 963709 ISBN 978-952-69637-0-9